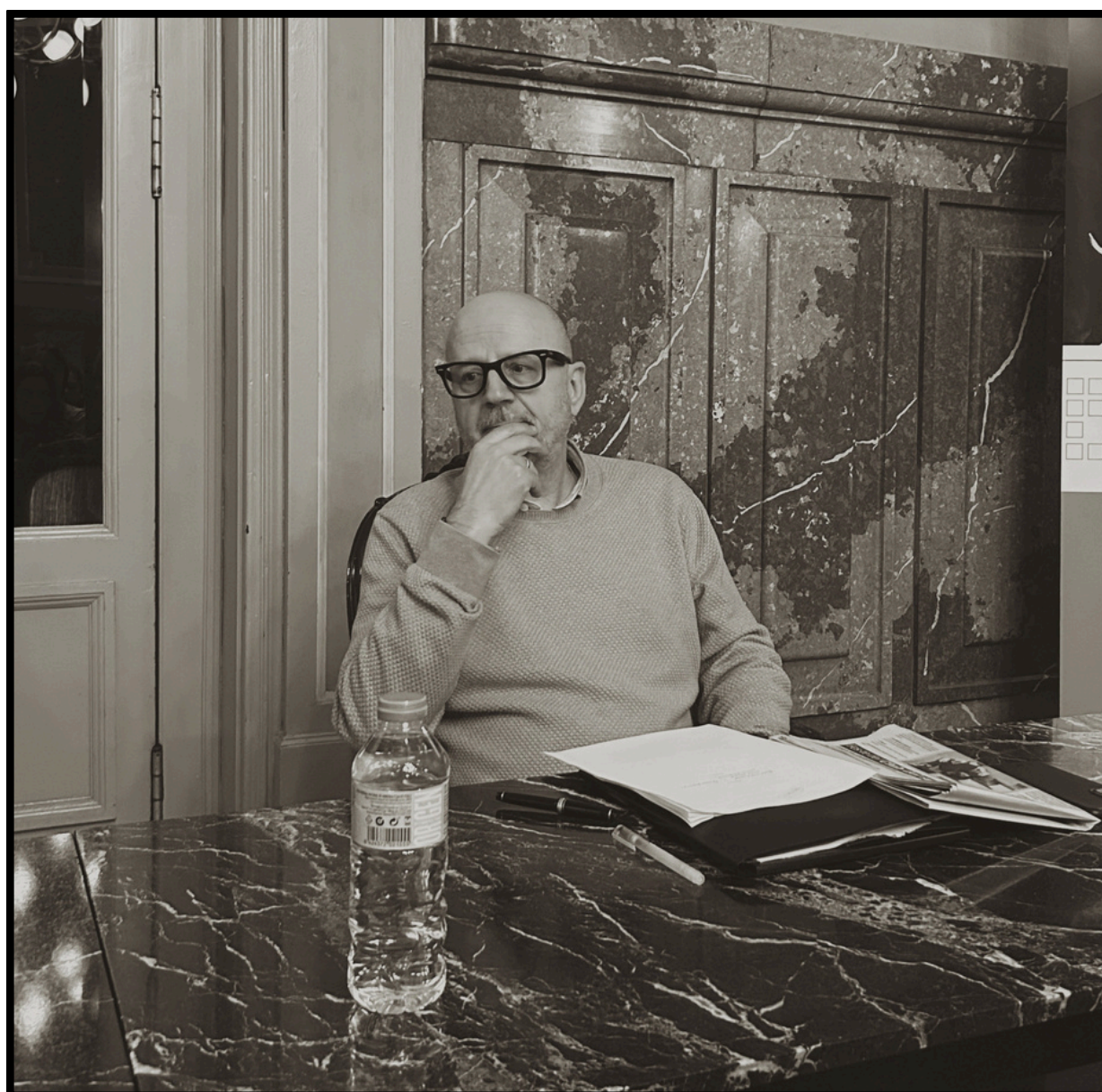

Cicle de conferències i converses

VEU I PAPER

RAMON BESA

“SOC AQUÍ PERQUÈ REPRESENTO UNA PROFESSIONI EN PERILL D'EXTINCIÓ”

Universitat de Girona
Grau en Comunicació Cultural
amb la col·laboració de la
Càtedra Hipòlit Nadal i Malcolm de Periodisme i Revistes en Català

PORTADA
Paula Sanz Nadal

CRÈDITS I RELAT
Judith Tarifa Pérez

ENTREVISTA
Ariadna Ros Alsina
Martina Padrós Carrión

OPINIÓ
Marc Torrent Yeste

DISSENY GRÀFIC I FOTOGRAFIES
Txell Ferrer González

En un moment en què el periodisme viu una crisi de confiança i adaptació, la conferència de Ramon Besa va oferir una oportunitat per reflexionar sobre els reptes que afronta la professió. Besa va obrir el debat amb una metàfora que va captar l'atenció de tots: "El futbol es va inventar per parlar pares i fills", destacant com la comunicació és una eina fonamental per connectar generacions i persones. La idea de la comunicació com a pont entre la societat i els mitjans va ser una de les línies vertebradores de la seva exposició.

Besa va subratllar la necessitat d'un periodisme rigorós i objectiu, a través de la màxima "apropar-se als fets sense formar-ne part". Va recalcar que la tasca del periodista és ser un mirall de la realitat, sense interferir-hi, mantenint una postura imparcial i compromesa amb els fets. En aquest sentit, va apuntar que el periodisme ha de ser

fonamentat en la veracitat i en l'objectivitat, com a valors imprescindibles per oferir informació de qualitat.

Un dels punts més destacats de la conferència va ser el debat sobre la crisi del periodisme local. Besa va assenyalar que els mitjans locals han perdut influència davant els grans conglomerats mediàtics, que sovint especulen sense un contacte real amb la realitat. Va alertar sobre la desconexió creixent entre els mitjans i les comunitats a les quals haurien de servir. La seva crida va ser clara: cal recuperar la proximitat i el compromís amb el territori per garantir un periodisme local de qualitat.

Aquesta crisi també afecta els joves periodistes, als quals Besa va animar a recuperar la curiositat i la passió per la professió. Va fer un fort enfocament en la vocació del periodisme, assegurant que aquesta feina requereix no només d'habilitats tècniques, sinó d'un compromís real amb la veritat i amb la societat. "El periodisme no és una feina qualsevol, és una vocació que exigeix rigor i sacrifici", va afirmar.

En un moment de la conferència, va cridar a corregir els defectes del sector i a potenciar les virtuts del periodisme. Va destacar que, tot i els grans canvis tecnològics, el periodisme continuarà sent essencial per una societat informada i lliure, ja que sempre hi haurà una necessitat de proporcionar informació veraç i d'acord amb els fets.

Finalment, Besa va tancar la seva intervenció amb un missatge esperançador, apel·lant a la responsabilitat de tots els professionals del sector per recuperar la credibilitat i la influència perdudes, i per fer front als desafiaments del futur amb renovada energia i compromís.

ENTREVISTA A RAMON BESA

Quin creus que és el principal repte del periodisme local avui dia? Ja sigui la viabilitat econòmica, la digitalització o la manca de lectors joves: El futur de la premsa local, com el *Diari de Girona*, passa per atraure el públic jove adaptant-se als seus interessos i nous hàbits, més enllà del paper. Cal una digitalització atractiva, amb continguts rellevants i coordinació entre redacció, producció i negoci. El Diari ha de conèixer què interessa als joves i oferir informació útil, com una agenda local ben feta. Si la premsa tradicional desapareix, cal reinventar-la sense perdre qualitat. Ignorar els joves podria deixar pas a la intel·ligència artificial, que faria notícies sense emoció ni criteri crític. Per evitar-ho, universitats, mitjans, administracions i societat han de protegir la premsa local com a servei essencial i defensar el periodisme en català. El periodisme és una vocació de servei que ha de mantenir la seva rellevància inspirant confiança. Els joves han d'entendre que la premsa local és per a tots, i el *Diari de Girona* pot adaptar-se a nous formats, combinant contingut audiovisual i lectura per seguir captivant generacions i preservar el periodisme de proximitat.

Quin creus que és el camí que s'ha de seguir per tal que la ciutadania vagi més enllà de buscar notícies per tal que li corroborin el que pensa, i comenci a recuperar l'interès per la premsa en general? La premsa ha d'oferir històries que aportin coneixement i sentit crític, evitant adaptar-se només als gustos immediats de l'audiència. Cal recuperar la figura del subscriptor compromès, que pagui per un periodisme rigorós i de qualitat. Un repte clau és implicar els joves, apostant per la seva formació sòlida i per un pacte generacional que potenciï els seus talents sense facilitar-los-ho tot. També és essencial respectar la jerarquia dels gèneres periodístics: informació, interpretació i opinió, per garantir que el debat es basi en dades i context. En un món dominat per la immediatesa, construir un públic fidel és

vital per evitar la desaparició de la premsa, especialment a través de la premsa local i la col·laboració amb les universitats. El diàleg ha de centrar-se en solucions i en recuperar la confiança del públic, mantenint un periodisme compromès i útil per a la societat.

Quin creus que és el valor que un futur periodista hauria de tenir? Un jove que vol ser periodista ha de tenir curiositat, que no és només voler saber, sinó qüestionar, ser descregut i anar més enllà de les opinions pròpies. Avui falta aquesta curiositat, ja que consumim informació de manera passiva, però el periodista ha de ser actiu, tenir iniciativa i esperit emprenedor. Els joves d'avui viuen en una realitat diferent, amb menys possibilitats d'estalviar i més incertesa, preferint temps lliure a futures incertes. El periodisme ha d'entendre aquestes causes socials i econòmiques. També cal tenir en compte que les xarxes socials, amb accés immediat a la informació, han reduït la curiositat genuïna perquè no ens obliguen a pensar ni investigar. Per això la formació és clau: sense coneixement i aprenentatge no es pot fer bon periodisme. Llegir, escoltar experiències i dedicar temps són hàbits essencials. Un estudi recent mostra que la lectura entre joves de 14 a 24 anys ha augmentat gràcies a la pandèmia, una bona notícia que demostra que han après a gaudir de la lectura.

Cal aprofitar aquest interès renovat per fomentar un periodisme més reflexiu i profund, que connecti amb els joves i els animi a mirar el món amb ulls crítics i compromesos. El periodisme requereix vocació i esforç. No n'hi ha prou amb repetir el que diu un mòbil. Qualsevol feina feta amb rigor i passió es nota, quan poses el teu nom en un article, allò és sagrat: ha de ser un treball que puguis defensar fins al final. La premsa local juga un paper essencial en la societat. Però també pot tenir conseqüències. Ho vaig viure en primera persona quan treballava al 9 Nou com a corresponal a Perafita, el poble on vaig néixer. Vaig publicar un article on denunciava que tres quartes parts del pressupost municipal se les quedaven el secretari i l'auxiliar administratiu. Vaig pensar que el poble em facilitaria per destapar aquell escàndol, però quan vaig arribar a casa, la meua mare em va dir: "M'arruïnars". Tenia una botiga de queviures, i de cop i volta, tots els familiars dels treballadors municipals van deixar de comprar-hi. Aquell dia vaig entendre el poder i el risc del periodisme local. Si vols ser periodista, has d'acceptar que la veritat, a vegades, pot incomodar. Fer de periodista no és només una feina, és una vocació. La clau està en la curiositat, la formació i la cultura de l'esforç. Aprendre a distingir una informació rigorosa d'una superficial, saber que no tot el que apareix al mòbil és veritat i entendre que posar el teu nom en un article significa comprometre't amb la veritat. Això és el que marca la diferència entre un periodista i un simple consumidor d'informació.

Relacionat amb tot el que acabes de dir de la premsa de proximitat i com pot arribar a afectar personalment, fins a quin punt és difícil d'aconseguir mantenir la distància que has comentat al principi, que s'ha de tenir amb la informació? Amb la teua obra ho aconseguiràs. El periodisme de proximitat afronta el repte de mantenir la imparcialitat quan hi ha vincles personals amb les fonts.

La relació amb les persones sobre les quals s'informa pot influir en el contingut, i és essencial preservar la distància professional per garantir la credibilitat. Si un periodista coneix personalment una font, com ara una jugadora de l'Uni Girona, ha de saber distingir entre informació objectiva i opinió personal. La proximitat no hauria d'afectar la veritat ni impedir que un periodista faci una valoració imparcial del rendiment d'un jugador o de la gestió d'un equip. És important que les fonts no siguin amics propers, ja que això pot comprometre la independència professional. Un periodista ha de guanyar-se la confiança dels lectors a través del rigor i la verificació constant, evitant convertir-se en portaveu d'interessos particulars o agendes ocultes.

Figura 1. Font: *El 9 Nou*
<https://el9nou.cat/video/fins-a-la-cuina-ramon-besa/>

A més, no tot el que és cert s'ha de publicar, sobretot quan la informació no es pot demostrar o pot tenir conseqüències negatives. La responsabilitat del periodista és avaluar si la informació contribueix a la veritat o només serveix per interessos concrets. Cal entendre que la fi no justifica els mitjans i que la credibilitat es construeix amb prudència i ètica. Finalment, observo que les tertúlies han substituït sovint el periodisme d'investigació, especialment en àmbits com l'esport i els successos, on preval l'opinió i l'especulació per sobre de la informació rigorosa. Això és un problema perquè el periodisme necessita temps per contrastar i verificar les dades, i mai l'immediat no hauria de passar per davant de la veritat. La prioritat ha de ser sempre mantenir la credibilitat i el compromís amb els lectors.

Creus que el periodista ha de deixar-se la vida pels seus valors crítics o ha de deixar els seus drets individuals i, fins i tot, la seva seguretat per tal d'informar a la gent? No cal portar-ho a l'extrem. És evident que hi ha moltes maneres d'exercir el periodisme. Els periodistes de guerra, per exemple, són professionals que s'arrisquen sense obtenir fama ni seguretat, sovint treballant per agències que ni tan sols els reconeixen la feina amb la seva pròpia signatura. Jo mai m'he jugat la vida, però he conegut companys que sí. Recordo especialment un company que va perdre la vida en un atac al canal de Panamà als anys vuitanta. Això m'ha fet reflexionar sobre com ha canviat el periodisme. Abans, ser d'un mitjà significava un compromís profund; ara, treballar per un mitjà sovint implica una relació més impersonal. Aquesta distinció és crucial perquè determina el nivell d'implicació i identificació amb la professió. Si tens vocació, si ets corresponental i vols conèixer de primera mà el que passa entre Rússia i Ucraïna, hi vas i et busques la vida. Però cal tenir un interès genuí.

Avui en dia, el periodisme s'ha desplaçat cap a l'entreteniment més que cap a la informació. La gent vol riure i passar-s'ho bé, no tant informar-se. Tanmateix, no sempre cal jugar-se la vida per fer bon periodisme. Destapar una història oculta pot suposar un risc professional. Un periodista que investiga un poder fàctic de Girona pot enfrontar-se a pressions o fins i tot perdre la feina. A vegades, els mitjans convencionals es neguen a publicar informació comprometedora per no perjudicar certs interessos. Les xarxes socials no substitueixen el periodisme tradicional, però poden complementar-lo. Quan una empresa propietària d'un mitjà bloqueja una notícia per protegir els seus interessos, les xarxes poden convertir-se en una eina per garantir que la informació arribi al públic.

Figura 2. Font: Comunicació21
ramon-besa-el-periodisme-està-perdent

Però això també posa en evidència una realitat: qui paga, mana. I en els mitjans locals, aquesta dinàmica pot ser encara més evident i restrictiva.

Els mitjans locals han de resistir davant de la centralització de la comunicació i si creus que és feina de la ciutadania seleccionar la premsa de qualitat? Informar-se des de múltiples fonts és essencial per entendre la realitat amb més profunditat. La premsa local i la generalista no són excloents, sinó complementàries. Per exemple, jo compraria El Diari de Girona i, alhora, La Vanguardia. Si sé anglès, també llegiria The Times. Davant d'un mateix succés global, és interessant tenir diverses mirades, perquè això enriqueix la comprensió dels fets. Un bon exemple d'això és el cas de la DANA, un fenomen meteorològic que em va interessar molt. Per seguir-ne les conseqüències, llegia mitjans valencians com *Levante*, *Mediterráneo* o *Las Provincias*, però també diaris generalistes i premsa estrangera. Les eines digitals d'avui en dia han de servir per afavorir l'accés a la informació, no per substituir el periodisme de qualitat. El repte és despertar en el lector la curiositat per saber més, per qüestionar la informació i buscar què s'amaga darrere dels titulars. A més, la premsa local sovint té la capacitat de detectar temes que poden tenir transcendència més enllà del seu àmbit immediat. Hi ha informacions que, inicialment, poden semblar de poca rellevància, però que, quan es connecten amb un context més ampli, adquireixen una importància notable. D'altra banda, la figura del periodista enciclopèdic, que ho cobreix tot, ha quedat en el passat. Avui, molts professionals es van especialitzant en àrees concretes. Un exemple és Tomàs Alcoverro, que ha dedicat la seva vida a cobrir el Líban i el món àrab. Llegir-lo diàriament significa accedir a una perspectiva única, construïda sobre dècades d'observació i experiència. Tot i això, la seva mirada no és l'única; la realitat té moltes capes, i només la diversitat de les fonts ens permet veure'n la imatge completa.

Creus que la premsa convencional ha perdut capacitat d'anàlisi objectiva i s'ha tornat massa carregada de propaganda, especialment en esdeveniments polítics com les eleccions dels Estats Units? En un món saturat d'informació, molts mitjans han perdut la capacitat d'aportar coneixement real i han generat una crisi de credibilitat, especialment entre els joves. Sovint es dediquen cinc minuts a llegir una notícia sense aprendre res de nou. Aquesta desconexió ha fet créixer l'interès per mitjans digitals independents, tot i les crítiques que reben per la seva fiabilitat. Els mitjans tradicionals cauen sovint en l'opinió i no en la informació contrastada. Cobertures superficials o partidistes –com en el cas de les eleccions als EUA– mostren un periodisme allunyat del carrer i de la realitat social. Això també passa en àmbits com l'esport, on els interessos corporatius filtren la informació i redueixen la feina dels periodistes. El capitalisme mediàtic ha convertit la informació en un producte controlat per oligarques, prioritzant beneficis i interessos polítics en lloc del servei públic. Davant aquesta situació, es reivindica el periodisme de proximitat, que expliqui la realitat des de l'arrel local, amb rigor i independència. Aquesta crisi afecta també la política, com s'ha vist en el cas de Ripoll amb l'auge d'Aliança Catalana, on el descontentament social es canalitza a través d'alternatives que neixen del buit deixat pels canals tradicionals.

Figura 3. Font: *El Liberal*
<https://www.elliberal.cat/2020/09/24/entrevista-ramon-besa-sin-dinero-sera-complicado-que-el-barca-afronte-una-revolucion-deportiva/>

Figura 4. Font: Casa de Cultura,
<https://casadecultura.org/detall/35596/conversa-amb-ramon-besa>

Recuperar la confiança del públic passa per oferir un periodisme transparent, honest i amb valor afegit. Si no, el periodisme acabarà diluït com un espectacle més dins del mercat de la informació.

Com es pot garantir que un diari prioritzi la informació rellevant quan ha de triar entre quatre notícies d'un volum massiu de notes de premsa en un sol dia? El periodista ha de reivindicar un periodisme actiu i crític que no es limiti a repetir notes de premsa. Cal aportar valor afegit, buscar detalls que passen desapercibuts i evitar la uniformitat informativa que s'ha imposat amb les filtracions i la manca de competència real entre mitjans. També cal denunciar la pèrdua de contacte directe amb les fonts: abans els periodistes sortien al carrer, establien vincles i tenien accés real a la informació. Ara, les redaccions treballen des de la distància, i moltes notícies provenen de comunicació corporativa controlada per institucions i grans empreses. El canvi del model econòmic: el periodisme abans generava ingressos i permetia viure dignament. Ara, amb la irrupció de les xarxes socials, els mitjans han perdut publicitat i influència. Això ha debilitat la seva funció crítica i ha afavorit la desinformació. La manca d'inversió en informació de proximitat i el desequilibri territorial entre Madrid i Catalunya. Per recuperar la credibilitat i la utilitat social, cal tornar a un periodisme de carrer, amb accés a les fonts, rigor, i un model que aposti per la qualitat i la independència.

OPINIÓ: RECUPERAR L'ESSÈNCIA

El periodisme ha canviat al llarg dels anys, i no necessàriament cap a millor. Aquest és un dels grans aprenentatges que vam extreure de la conferència *Explicar el món amb mirada local*, impartida per Ramon Besa Camprubí. La seva reflexió ens va fer entendre que la professió de periodista està en un punt decisiu: d'una banda, la immediatesa i la digitalització han accelerat la forma en què consumim la informació; de l'altra, la pèrdua d'interès pel periodisme de proximitat ha afeblit un ofici que històricament ha estat essencial per a la societat.

Besa ens va recordar una realitat que sovint tendim a oblidar: ser periodista no és simplement comunicar, sinó investigar, contrastar i oferir context per transmetre la informació rebuda de la forma més fidel possible. En efecte, tothom pot ser comunicador, però no tothom pot ser periodista. Avui dia, però, molts lectors no busquen ser informats, sinó que se'ls doni la raó, fet que amenaça l'essència del periodisme. Segons el seu punt de vista, l'essència del periodisme és dubtar. Sense cercar i entendre els dubtes que ens envolten, no hi ha esperit crític, i sense esperit crític, la veritat queda en segon lloc.

Un altre dels punts clau que vam abordar és la precarització del sector. "Periodista en perill d'extinció", com deia Besa a la conferència, és una expressió que resumeix perfectament la situació actual del món periodístic: la manca d'inversió, l'exigència d'immediatesa i el consum d'informació a la carta fan que el model de negoci *tradicional* del món periodístic tingui certes mancances. És ben cert, però, que el periodisme ha estat sotmès a èpoques de canvis que han provocat grans transformacions en la professió, des de l'arribada de la ràdio i la televisió fins al sorgiment d'internet i les xarxes socials. Malgrat les dificultats, l'àmbit periodístic sempre ha sabut adaptar-se i reinventar-se per mantenir el seu paper fonamental en la societat, tot i que amb menys influència; sobretot pels joves.

Segons Besa, la clau està a recuperar l'essència del periodisme local, tornar als fonaments i apostar per la proximitat i el contacte directe amb les fonts. Aquest model és una via per regenerar la professió i, sobretot, reconnectar amb els joves. Al cap i a la fi, els grans desafiaments globals troben solucions en l'àmbit local, i és aquí on el periodisme pot recuperar el seu valor. Nosaltres, com a joves, tenim la capacitat d'adaptar-nos als nous formats i canals de difusió, i si volem que aquesta professió sobrevisqui, hem de comprometre'ns amb la seva transformació. Com deia Ramon Besa: "Els joves heu de corregir els defectes i potenciar les virtuts."

Un bon periodista no es limita a reproduir informació, sinó que la construeix. La seva responsabilitat no és oferir respostes simplistes, sinó ajudar a formular les preguntes adequades. Tal com deia Ramon Besa: "Ser periodista requereix un sacrifici, donar el millor d'un mateix per mantenir-se fidel als principis de la professió, per buscar la veritat amb rigor i per garantir que la informació arribi als lectors amb la màxima qualitat possible, malgrat les pressions i les dificultats del sector". Recuperem, doncs, l'essència del periodisme.

LAIA COLL: A TU T'AGRADA EL FUTBOL?

La periodista Laia Coll, graduada en Comunicació Cultural, denuncia les dificultats que pateixen les dones al periodisme esportiu, on sovint són jutjades pel seu gènere més que per la seva professionalitat. Durant la seva trajectòria, ha experimentat actituds masculistes, com comentaris despectius, discriminació en la temàtica i manca de visibilitat, especialment en la cobertura de l'esport femení. Malgrat aquests obstacles, Coll ha lluitat per consolidar-se i per impulsar la presència femenina als mitjans, destacant la responsabilitat dels mitjans en oferir una cobertura més justa. Un moment clau va ser l'augment de l'atenció mediàtica al futbol femení després de la final de la Champions del Barça femení el 2019 i la seva victòria el 2021.

ELOI CAMPS: DEL POBLE PEL POBLE

Eloi Camps, expert en comunicació i defensor dels mitjans d'impuls popular, posa en relleu l'existència de tres models de propietat mediàtica: pública, privada i d'impuls popular, aquest últim sovint oblidat. Aquests mitjans, gestionats per la societat civil, tenen com a objectiu donar veu a col·lectius marginats, promoure la participació ciutadana i defensar la llengua i cultura catalanes. Camps destaca diversos precedents històrics com la premsa obrera sorgida després de la Revolució Gloriosa del 1869, la premsa veïnal i cultural del postfranquisme, o les ràdios ciutadanes dels anys setanta, sovint clandestines, que han estat fonamentals per a la cohesió social i la resistència cultural.

TURA SOLER: QUAN INFORMAR VOLIA DIR ESCOLTAR, VEURE I ESPERAR

Tura Soler, periodista especialitzada en successos, alerta sobre la deshumanització i la pèrdua de rigor del periodisme actual, afectat per la pressa, la manca de recursos i la dependència excessiva de comunicats oficials. Defensa que la investigació ha de ser un pilar fonamental del periodisme i aposta per trepitjar el terreny, escoltar els protagonistes i protegir les fonts. Com a proposta, suggereix publicar primer una versió breu de la notícia i ampliar-la amb informació contrastada. Malgrat la precarietat i la crisi del sector, Soler reivindica un periodisme amb rostre, empàtic i compromès amb la veritat, que recuperi l'essència de la professió: observar, preguntar i explicar amb profunditat.

JORDI GRAU: ELS FETS SÓN SAGRATS I LES OPINIONS SÓN LLIURES

Tot i l'absència de Josep Cuní, Jordi Grau va oferir una reflexió crítica sobre el periodisme actual, defensant la formació, l'ofici i la responsabilitat social del periodista per garantir una informació veraç i independent. Va alertar sobre la sobreinformació, les mitges veritats i les notícies falses a les xarxes, i va reivindicar la importància de separar fets i opinions: "Els fets són sagrats i les opinions són lliures". També va criticar les institucions que creen canals propis de comunicació, posant en perill la independència informativa, i va destacar la curiositat com a motor d'un periodisme ètic i compromès.

XEVI XIRGO: LA LLIBERTAT D'EXPRESSIONI NO POT DONAR PAS A LA MENTIDA

Xevi Xirgo, president del CAC, va parlar sobre regulació comunicativa i llibertat d'expressió, explicant que l'ens vetlla pel bon funcionament dels mitjans audiovisuals, el pluralisme i el compliment de la normativa. Va destacar la necessitat d'educació mediàtica per formar ciutadans crítics i va alertar sobre els riscos de la desinformació digital i l'ús de la intel·ligència artificial. També va tractar temes com els límits de l'humor, les queixes per continguts ofensius i la distinció entre mitjans públics i privats, defensant la independència del CAC en la protecció dels drets de la ciutadania.

ANAÏS IGLÈSIES: EL LIDERATGE QUE ESCOLTA

Anaïs Iglèsies inicia la seva ponència amb una anècdota sobre l'esquerranisme com a metàfora de realitats abans invisibilitzades. Des de la seva experiència en una empresa familiar de disseny, reflexiona sobre el lideratge femení i critica els models patriarcals encara vigents. Reivindica un lideratge equilibrat que combini direcció amb empatia, intuïció i consens. Amb referents com Ted Lasso o Pep Guardiola, defensa un estil que promogui l'autonomia, el treball en equip i una comunicació propera, destacant també la importància d'escoltar i generar confiança en equips diversos.

